

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

ВОСПИТАНИЕ
списание за образовна теорија и практика

Штип, 2010/2011

ВОСПИТАНИЕ
списание за образовна теорија и практика
год. 7, број 11
2010/2011 год.

За издавачот:
проф. м-р Никола Смилков, декан

Издавачки совет:
проф. д-р Саша Митрев
проф. д-р Блажо Боев
проф. д-р Емилија Јаневиќ-Ивановска
доц. д-р Кирил Барбареев

Уредувачки одбор – Editorial Board:
проф. д-р Блаже Китанов
проф. д-р Емилија Петрова-Горѓева
проф. д-р Соња Петровска
проф. д-р Ленче Милошева
проф. д-р Снежана Ставрева-Веселиновска
асис. м-р Трајче Стојанов

Главен уредник и одговорен уредник – Editor in Chief:
проф. д-р Емилија Петрова-Горѓева

Јазично уредување – Language Editor:
Даница Гавриловска-Атанасовска (македонски јазик)
м-р Снежана Кирова (англиски јазик)

Техничко уредување – Technical Editing:
Славе Димитров
Благој Михов

Рецензенти:

проф. д-р Мирослава Николоска
проф. д-р Татјана Атанасова
проф. д-р Виолета Николовска
доц. д-р Борче Костов
доц. д-р Драгор Заревски
проф. д-р Снежана Мирасчиева

проф. д-р Кирил Цацков
проф. д-р Соња Петровска
проф. д-р Ленче Милошева
проф. д-р Снежана Ставрева-
Веселиновска
проф. д-р Емилија Петрова-Горѓева
асис. м-р Трајче Стојанов

Редакција и администрација – Editorial Office:

Билјана Јорданов
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Факултет за образовни науки
Ул. „Крсте Мисирков“ бб
п.фах 201, 2000 Штип,
Р. Македонија
E-mail: vospitanie@ugd.edu.mk
++389 32 550 500

СОДРЖИНА

проф. д-р Емилија Петрова-Ѓорѓева, м-р Марија Коцева Примената на моделот на позитивна дисциплина – Фридрих Цонс во современото училиште	7
проф. д-р Блаже Китанов, асис. м-р Ирена Китанова Простумот на Коле Чашуле наспроти бугарската скаменета визија	17
доц. д-р Борче Костов За убавото и убавината	25
д-р Дијана Христовска, доц. д-р Снежана Јованова- Митковска Професионалната етика на наставникот	33
доц. д-р Марија Леонтиќ Воспитната димензија на воспитно-образовните институции	47
проф. д-р Ленче Милошева Перфекционизмот ориентиран кон очекувањата на другите како маладаптивна ориентација кај студентите во тест ситуација	59
проф. д-р Соња Лутовац Математичка анксиозност	69
проф. д-р Соња Петровска, проф. д-р Снежана С. Веселиновска Ставовите на студентите од Педагошкиот факултет – Штип за квалитетот на моделот за практично оспособување на студентите-идни наставници	81
Лидија Јовановска, Зоран Павлов, Славица Колева Јазичните вештини на учениците во периодот на подготовка за читање	97

проф. д-р Соња Петровска, м-р Јадранка Бочварова, Ана Петровска	
Некои карактеристики на развојот на образованието на наставници во Република Македонија (од Учителска школа-Штип до Педагошки факултет-Штип)	111
доц. д-р Снежана Јованова-Митковска, д-р Дијана Христовска	
Наставни стратегии	125
асис. м-р Ирена Китанова	
Компоненти на изразното читање	137
доц. д-р Нина Даскаловска, доц. д-р Билјана Ивановска	
Процеси на читање	157
асис. м-р Даринка Веселинова	
Теоретски дискусии за учењето странски јазици	165
м-р Јулија Гошева	
Рамки за концептуализација на потребите на децата и нивна примена за планирање и обезбедување услуги за деца	175

Воведен збор

„Вистинска цел на воспитанието е максимален развој на личноста на детето во разумно организирано општество, кое нему му служи и на кое самото тоа ќе му служи“.

Селестен Френе

Од 1959 и 1961 година до денес изминаа пет децении од формирањето на Педагошката академија, односно Педагошкиот факултет, а сега Факултет за образовни науки. Новиот Факултет за образовни науки денес е редизајниран и збогатен со пет нови студиски програми: 1. Одделенска настава; 2. Предучилишно воспитување; 3. Педагогија; 4. Библиотекарство и архивистика; 5. Социјална педагогија; 6. Социологија на образованието; 7. Филозофија на образованието и образовни политики; 8. Историја и археологија.

Оттука, како најстара високообразовна институција во состав на најмладиот државен Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, имаме дополнителна обврска за подигање на академското ниво. Во таа насока е и новиот број на списанието „Воспитание“, востановено уште во 2001 година, кое со овој, веќе 11-ти број, се етаблира како сериозно научно гласило во пошироката научна и стручна јавност.

Новиот редакциски одбор на списанието „Воспитание“ им се заблагодарува на сите кои до сега го вложуваа своето време, енергија и креативен потенцијал за списанието да го достигне ова квалитетно ниво и воедно си ја презема обврската да продолжи со објавување на стручни и научни трудови кои уште повеќе ќе го унапредат и афирмираат списанието. Искрено се надеваме дека прилозите на нашето списание ќе бидат соодветен квалитативен влог во едукација на наставникот – воспитувач, на студентот и секој што ќе пројави интерес и потреба за лично доусовршување и наобразба.

Главен и одговорен уредник,
проф. д-р Емилија Петрова-Ѓорѓева

УДК: 37.091.313

Стручен труд
(Professional paper)

Доц. д-р Снежана Јованова-Митковска
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Факултет за образовни науки
Д-р Дијана Христовска
ОУ „Стив Наумов“ - Битола

НАСТАВНИ СТРАТЕГИИ

Апстракт

Наставата и стратегиите кои се применуваат и кои водат кон успешна реализација на наставниот/воспитно-образовниот процес отсекогаш го привлекувале вниманието на теоретичарите и практичарите во областа на образованието. Како да се направи наставата успешна? Кои постапки, кои методи ќе дадат подобри резултати? Каква и која е улогата и задачата на наставникот, ученикот? Како да се оспособат за успешна примена на бројните стратегии... Во трудот се презентирани бројни динамички стратегии чија цел е подготвување и оспособување на субјектите за самостојно учење, самопоучување, постојана едукација, творештво и активна интерперсонална комуникација меѓу субјективните фактори - наставникот-ученикот и помеѓу самите ученици.

Клучни зборови: *стратегија, стратег, настава.*

TEACHING STRATEGIES

Abstract

Teaching and the strategies which are being applied and which lead to successful implementation of the teaching/educational process have always attracted the attention of theoreticians and practitioners in education. How to make teaching successful? What actions, what methods would give better results? What is the role and task of the teacher/the student and what is it like? How to enable them for successful implementation of numerous strategies? This paper presents a number of dynamic strategies aimed at preparing and training of individuals for independent learning, self-learning, continuous education, creativity and active interpersonal communication between subjective factors - teacher-student and between students themselves.

Key words: *strategy, strategist, teaching.*

„Ние можеме да ги менуваме училишните форми, часовите и наставните планови, можеме да изградиме модерни училишта, можеме да формираме мали одделенија и училишна опрема според последниот збор на техниката; можеме да организираме советувалишта и да воведеме нови наставни средства. Ако не се свртиме кон луѓето, учителите, учениците, родителите, тие сами да се менуваат, да се насочуваат за трајна осмислена ориентација, сите овие организирани настојувања се залудни”.

Сингер

Вовед

„Светот на промени е свет каде што промената е патување од непозната станица, каде што проблемите се наши пријатели, каде што барањето помош е знак на моќ. Тоа е свет каде што промената гледа на животот како на живот во кој никогаш не можеш да бидеш перфектно среќен или постојано во хармонија, но живот каде некои луѓе успеваат многу повеќе од другите, се разбира оние што знаат како да ја гледаат промената, да се справат со неа и истата да ја иницираат” (Fullan, M., p.54).

Овие промени имаат свои импликации и во доменот на педагошката теорија и практика. Импресивно расте обемот на знаења до кои доаѓа човештвото, кој обем од своја страна влијае на постојните концепции на воспитание и образование, во смисла промена на целите, задачите, содржините, методите.

Бројни се критиките кои ѝ се упатуваат на традиционалната настава речиси во сите аспекти. Се истакнуваат низа на слабости, како во поглед на употребените форми, методи, средства, позицијата и улога на наставникот, позицијата и улогата на ученикот, начинот на учење кој состои во меморирање на факти според однапред подготвена структура, бројчените формации во одделенијата, распоредот на часовите и слично (Šimleša, P., 1955).

Во таа смисла се бара трансформација, промена на сите овие аспекти, т.е. промена на наставните стратегии кои се сметаат за редуцирани, изолирани, насочени исклучиво кон наставникот, со цел наставата да биде поинтересна, поприфатлива за учениците, насочена кон рецепиентот од кој ќе се бара критичка интерпретација и негово активно партиципирање при учењето. Во теоријата на наставниот процес, евидентно е присуството на две насоки и тоа: првата насока во смисла модернизација на традиционалната настава по пат на градење на модели на ефикасна настава со репродуктивен карактер и втората насока во смисла примена на модели на проблемска, истражувачка, иновативна настава која ќе има

за цел развој на творечкото, креативно и критичкото учење и мислење на учениците.

Какво треба да биде учењето на учениците?

За тоа какво треба да биде учењето на учениците и кога тоа е изразено, кога се засилува во современата настава свое мислење дале повеќе познати автори:

- Кога учениците користат еден репертоар со повеќе стратегии на мислење. Со користење на овие стратегии, преку искуства на учење со смисла, учениците го интерализираат процесот на учење (Palinskar and Braun, 1989);
- Учењето и критичкото мислење се засилуваат кога учениците имаат можност да го применат новото учење на автентични задачи (Resnick, 1987);
- Учењето се засилува кога се гради врз претходното знаење и искуство на учениците, дозволувајќи им на лицата кои учат да го поврзат она што веќе го учат со новите информации кои допрва треба да се научат (Roth, 1990);
- До учење доаѓа кога наставниците ја сфаќаат и ја ценат разновидноста на идеи и искуства (Banks, 1988).

Се разбира дека секоја индивидуа, секој ученик најмногу се ангажира во сопственото учење само тогаш кога учењето за него претставува предизвик, кога е внатрешно мотивиран, кога со интерес и критички пристапува кон новите информации. Само тогаш кај него ќе се јави чувството на задоволство, исполнување и ќе биде подготвен да ја преземе одговорноста за сопствените активности и дела.

Имајќи ја предвид *струкурата на наставниот процес*, поконкретно неговите компоненти: *актуализација на порано здобиените знаења и методи на дејствување на учениците* кои ќе можат воспоставување на успешна врска помеѓу порано усвоените и новите поими, како услов за системност во знаењата на учениците, основа за самостојна работа на учениците; *етапата на формирање на нови поими* во кои акцент ќе се постави на посредното поучување и самостојното учење на ученикот, учење со откривање, истражување, учење низ личното искуство, во кои доминираат активности на учениците со сознани, доживувачки и психомоторен аспект и *етапата на применливост на здобиените знаења во нови ситуации на учење и во решавање на проблеми од практичен карактер*, се поставува и прашањето за значењето и улогата на применливите наставни стратегии, низ различните модели на наставна/ воспитно-образовна работа, насочени и кон двата субјекта во наставата.

Кога станува збор за наставни стратегии, неминовно се поставува и прашањето што се подразбира под поимот „наставна стратегија” и зошто нам ни се потребни поинакви, помодерни наставни стратегии.

Идентификација на поимот „стратегија”

Поимот стратегија потекнува од старогрчкиот јазик и има значење на мудрост, лукавство, умевање, мајсторија во водењето на некој процес, акција или активност. Изворното значење се однесува на воените вештини за водење на битки и надмудрување во постапките. Според Вујаклија, стратегија означува наука за водењето на војска, вештина на војување, книга за вештината на војување (Вујаклија, стр. 912).

Ист корен и значење има и поимот стратег, кој се дефинира како познавач на вештината на војување, војсководец.

Ваквото толкување и дефинирање на поимот стратегија нема многу различно значење и кога станува збор за неговата содржина во педагошката теорија и практика, односно кога се одредуваат методичките димензии на организираните и осмислени воспитни ситуации (предучилишното воспитување) и наставните ситуации (во основното и средното образование).

Поимите стратег и стратегија во педагошка смисла означуваат идентификација на дејноста (систем од постапки и избор на методи) на оној што го води сознајниот процес, односно наставникот. Тоа претставува директното значење на поимот стратегија. Во индиректна смисла ова толкување се однесува на активностите на другиот субјект во осознавањето т.е. детето/ученикот. Физиономијата, дизајнот, обемот и квалитетот на сознајните активности и индиректно зависат од видот на стратегијата која ја промовира наставникот.

Во дидактиката и педагогијата, стратегијата опфаќа мноштво на методи и постапки, т.е. начини на активирање на учениците во воспитно-образовниот процес на остварување на задачите на воспитанието и образованието. Стратегиите се делат на поголем број методи, а методите на поголем број на постапки.

Стратегии во наставниот/воспитно-образовниот процес

Во програмите од различни наставни предмети се предвидени најразлични стратегии кои можат да се применат и кои се користат за интензивирање на интеракцијата помеѓу субјектите и нивната соработка во воспитно-образовниот процес.

Меѓу нив ги истакнуваме:

- *Стратегија за кооперативно учење* - системска педагошка стратегија која се реализира со мали групи на ученици, кои заедно работат со задача да реализираат една заедничка цел. Притоа учениците се наведуваат на следното:
- гласно да размислуваат, да ги продлабочуваат своите знаења и да размислуваат на повисоко ниво;
- да имаат самодоверба како ученици;
- да ги развиваат говорните вештини;
- да ја докажат соработката со наставникот и со другите ученици;
- да го подигнат степенот на учење преку разговор и комуникација.

Постојат голем број на методи кои се применуваат при реализирање на предвидените наставни активности, во зависност од тоа дали се работи за читање и учење од пишувани текстови, проверување на разбирањето, односно инструкциите, поврзување на информации, соочување со соодветен проблем и изнаоѓање решение итн. Од позначајните методи кои особено се применуваат во САД, а во последно време и кај нас се следните:

- „Размисли, раздели, подели” (Think Pair Share Model)
- „Птичји круг” (Round Robin Model)
- „Џигсо” метод (Jigsaw model)
- „Т табела” метод (T Charts model)
- „У табела” метод (Y charts model)
- Метод на играње на улоги (Role playing model)
- „Графити” метод
- Метод „Пат до Берген”

Примената на оваа стратегија се реализира уште во предучилишните установи, со децата од најраната возраст. Престилизацијата на ентериерот, распоредот на масите/клучите за седење, ја олеснува комуникацијата и постојаната соработка, заедничкото договарање.

Стратегији за критичко размислување – се однесува на стратегии кои имаат за цел јакнење на критичкото размислување при проучување на соодветен предмет или проблем кон кој учениците настапуваат критички и без предрасуди, т.е. непристрасно.

Процесот на критичкото размислување поминува низ неколку чекори и тоа:

- Донесување на заедничка одлука за тоа што ќе се проучува на часот (На упатеното прашање од наставникот - заеднички одлучуваат за тоа што сакаат да научат тој ден, а е поврзано со она од претходниот ден. Да се договориме што ќе сработиме денес?);

- Неограничено откривање од страна на учениците со оглед на нивните можности;
- Донесување заклучоци преку примери за разбирање врз основа на докази;
- Компарирање на мотивите, убедувањата, склоностите, предрасудите на двете страни, како експерти;
- Создавање основа за констатирање.

Описна (објаснувачка) стратегија - Цел на оваа стратегија е оспособување на учениците за пренесување на информациите на краток и јасен начин, споредување со она што веќе го знаат со она што го слушаат, разбирање на тоа што го изучуваат и нивно оспособување истото да го применуваат во практиката.

Методот на имплементација ги опфаќа следните чекори:

- Подготовка на местото за работа (да се исправиме, убаво да седнеме на столчето!);
- Презентирање на материјалите за работа (денес ќе се дружиме со магнетните логички плочки);
- Реализирање на ученичка активност (да ги издвоите малите црвени, тенки логички плочки);
- Проверување-пренесување на знаењето во вистинскиот живот (да разгледаме околу нас, каде забележуваме вакви форми?).
- Подразбира поголема активност од наставникот/воспитувачот, но се разбира огромна е и улогата на децата/учениците во одредените чекори, посебно при самостојната реализација на работата.

Демонстративна стратегија – Целта на оваа стратегија е стекнување на нови вештини кај учениците преку опсервација и имитација, развој на вештините за размислување и вештините за решавање на проблеми. Круцијалното значење на оваа стратегија е тоа што овозможува одржување на интересот и ентузијазмот на учениците за цело време на активноста. Методот на имплементација опфаќа неколку чекори и тоа:

- Подготовка на учениците за работа;
- Објаснување и демонстрирање на вештини;
- Практицирање со помош на наставникот;
- Примена/пренесување на вештините во друг контекст.

Примената на конкретно-индуктивниот приод при реализацијата на наставните содржини подразбира честа примена на оваа стратегија: перцепција, претстава, поим;

Стратегија за сфаќање (начин на размислување) - се изведува со групи на ученици со примена на два метода: индуктивен и дедуктивен. Индуктивниот метод овозможува развој на мислењето на учениците по пат на опсервација и дискусија, додека дедуктивниот метод овозможува развој на мислењето преку илустрации и примери. Главната цел на оваа стратегија е учениците да научат да ги подредуваат и класифицираат информациите или нивното искуство во некоја замислена рамка. Методот на имплементација ги вклучува:

- Подготовка на учениците и местото на работа;
- Одредување на одредени точки релевантни за проблемот;
- Групирање на точките според нивната сличност;
- Формирање на групи од ученици;
- Приложување и изнесување.

Стратегија за симулација – Најчесто се определуваат како реконструирање на ситуацијата или серија на случаи кои можат да се случат во една паралелка, училиште. Симулациите бараат секој ученик да изнајде решение засновано на повремени тренинг и расположливи информации. Откако ќе биде изнајдено решението, учениците се поставуваат во ситуација да дискутираат или да ги согледаат последиците од решението, во одредени ситуации наликуваат на вистински софистицирани игри како монополот. Значи, целта е креирање на што е можно поблиска ситуација до вистинскиот живот или животното искуство на учениците. Преку оваа стратегија учениците изучуваат одредени принципи, вештини за сфаќање и размислување во когнитивното подрачје, психомоторни вештини и начини на однесување поврзани со одредени верувања, влијанија, подготвеност, емпатија и готовност. Се разбира симулираните ситуации треба да се во согласност со возраста и способностите на учениците, со нивните предзнаења за одредена област. Методот на имплементација ги опфаќа следните чекори:

- Подготовка на место за работа;
- Подготовка на учениците за играње симулација;
- Играње симулација;
- Дискутирање и сумирање.

Позитивните страни на симулацијата се: подразбираат активен приод кон учењето, го олеснуваат задржувањето, ретенцијата, ја поддржуваат соработката меѓу учениците, овозможува поврзување со реалниот живот. Ограничувањата пак се однесуваат на тоа што многу се слични со играта, бараат време за конструирање, несоодветни се за сите теми и ја подбучуваат вревата.

Стратегија за групна дискусија – Преку неа се промовираат вештините за размислување и донесување на одлуки, како и поттикнување на различни гледишта и мислења од страна на учениците. Методот на имплементација ги опфаќа следните чекори:

- Групно организирање;
- Поставување на задачата;
- Дискусија;
- Презентирање на добиените резултати.

Наставниците/воспитувачите често ја употребуваат, кога станува збор за презентација на примери од непосредната стварност, или решавање на задачи, начин, постапка, објаснување на алгоритам.

Стратегија на доживување и изразување на доживеаното – се засноваат на законитостите на доживувачкиот процес. Започнува со примање на осети или писмен или устен говор. Непосредната стварност секогаш се доживува во сите осетни модалитети. Примањето на сензорните надразувања секогаш е проследено со емоционално возбудување со различен интензитет и различен квалитет што зависи од претходните искуства, знаења, ставови, квалитет на личноста, моментно расположение. Изразувањето на доживеаното е внатрешна потреба на човекот и подразбира празнење на добиениот импулс предизвикан од емоционалното возбудување и рецептивно, но и продуктивно доживување кое пак претставува творечки чин. Подразбира примена на неколку методски постапки:

- рецепција на одредено уметничко, креативно дело, следење на одреден креативен чин поготвен од страна на наставникот;
- интерпретација и реализација – учениците сами интерпретираат и реализираат одредени продукти, при што внесуваат во нив сензибилитет и стануваат соработници-изработка на модели на различни геометриски форми, често пати заземаат одреден став кој треба да го одбранат или да го конфронтираат со ставовите на другите;
- креација или создавање - се остварува со сликање, обликување, т.е. создавање на одредена атмосфера на поддршка на творечките импулси на децата/учениците, своите презентации да ги презентираат пред другите.

Стратегија на учење и поучување - се заснова на законитостите на сознајниот процес. Учењето или учењето со откривање ги опфаќа сите

етапи на сознајниот процес - воочување на проблем, негово дефинирање, преку истражување, симулација и проект, сопствена активност во пронаоѓање на решенија.

Поучувањето е нешто поскратен процес од учењето, не е втемелено на сопственото искуство, но се користат искуствата на други луѓе систематизирани во различни извори. И овде се поаѓа од проблем, поставување на хипотези, задачи, но до барање на одговорот не се користи сопственото искуство, но одговорите се бараат и наоѓаат готови. Постојат бројни форми на поучување: *проблемско поучување*-учениците самостојно или со помош на наставникот го пронаоѓаат проблемот, истиот се дефинира се преминува на одговор, решение кое го дава наставникот или друго лице демонстрирајќи, објаснувајќи или излагајќи; или пак ученикот самостојно го пронаоѓа во лексикони, енциклопедии, а потоа на одреден начин се систематизира, излага, објаснува. *Хевристичко поучување*-ученикот постапно доаѓа до решението, самостојно доаѓа до заклучок. Се применува хевристички разговор кој ученикот ќе го поттикне на размислување, расправа па сè до постапно решавање на проблемот. *Програмираното (аналитичко) поучување* се состои во тоа што проблемот се дели на основни елементи што се презентирани пред детето/ученикот, а потоа му се дава задача која бара одредена активност врзана за таа содржина. Кога ученикот ќе ја реши задачата добива повратна информација за исправноста или неисправноста за реализираното и понатамошни упатства за работа.

Поучувањето и учењето се две компоненти на наставата. Обично поучувањето му претходи на учењето. Поучувањето секогаш се остварува со помош на друг, а учењето е често самостојна, физичка или ментална, активност. Секогаш има плански карактер со цел стекнување на одредено знаење, способности или навика (когнитивна страна) и учење на однесување, ставови, самомотивација – емоционална страна. Должност на наставникот е да ја утврди границата помеѓу учењето и поучувањето. Должината на поучувањето зависи од хронолошката возраст на учениците, тежината на градивото, материјалот за работа и сл. Наставникот е тој кој треба да го оспособи ученикот за највисокиот облик т.н. *креативно учење* кое се однесува на владеење со методите и техниките на самостојно стекнување на знаења, вештини и навика, т.е. оспособување за самоучење и перманентно образование.

Стратегија на истражување и творење - Оваа стратегија е фундаментална за учење на наставните содржини, посебно од природно-математичката група на предмети, за разбирање на начините на кои таа може да биде искористена за проширување на знаењата, за решавање на

проблеми. Најчеста форма на откривањето претставува истражувањето. Ако е добро подготвено овозможува учениците да ги одредат проблемите, подготвените процедури и да се обидат да изнајдат решение. На крај, учениците треба да дискутираат не само за резултатите, но и за процесот на барање на клучот на проблемот и пронаоѓање на одговор на истиот. Секогаш е поткрепено со спектар на математички задачи и вклучува активности кои може да имаат повеќе од еден одговор

Целта е активно вклучување на учениците во решавање на проблеми и нивно самостојно учење. Се користи во сите наставни предмети кои бараат активно учење преку практика, развој на мислењето, истражување и изнаоѓање на решенија за соодветен проблем. Предвидена е употреба на конкретни материјали и е особено корисна за помладите ученици. Методот на имплементација опфаќа неколку чекори и тоа:

- Наставникот го поставува проблемот;
- Учениците го истражуваат проблемот;
- Наставникот заедно со учениците го дискутира проблемот и донесува заклучоци.

За учениците од поголемата возраст, истражувањето подразбира поминување низ неколку етапи:

- Воочување и дефинирање на проблем во разрешување на кој ќе учествуваат и учениците и наставникот и ќе доживеат радост во неговото откривање;
- Одредување на претпоставките-подразбира мисловно ангажирање на учениците за очекуваниот резултат- кај децата од помала училишна возраст со оглед на психофизичките карактеристики доволни се поставените прашања за тоа што ќе се случува понатаму и на нив добиените одговори;
- Собирање на податоци - добивање на одредени квантитативни показатели;
- Изведба на заклучок за вистинитоста, неvistинитоста на поставените хипотези или пак се доаѓа до задоволително решение на поставениот проблем или пак истиот понатаму се истражува.

Позитивните страни од примената на оваа стратегија се гледаат во можноста за промовирање на креативноста, интересни се за учениците, ја поттикнуваат соработката, но од друга страна бараат повисок степен на одговорност од наставникот, бараат и одземаат време.

Творењето/креацијата претставува процес во кој ученикот создава нешто ново, но истовремено подразбира критичност и одговорност за создадениот труд. Подразбира напорна и долготрајна работа проследена со успеси, неуспеси, но работа која се остварува со страст и воодушевување.

Ова се само некои од стратегиите кои се предвидени во новите модели на наставна работа со кои се овозможува развој на интересот, мотивацијата, критичките ставови и креативноста на учениците.

Значи, целта на наставните стратегии е подготвување и оспособување на субјектите за самостојно учење, самоподучување, постојана едукација, творештво и активна интерперсонална комуникација меѓу субјективните фактори – наставникот - ученикот и помеѓу учениците.

Перманентна е активноста на стручните лица кои работат на иновирањето, унапредување на наставниот процес, на усовршување на постојните и изнаоѓање на нови, модерни наставни стратегии во функција на постигање на поголеми ефекти во процесот на едукација.

Користена литература

Вујаклија (1970), *Лексикон страних речи и изрази*. Београд

Fulan, M. (1990). *Change forces*. London: University press

Šimleša, P. (1955). *Metodika I*, Zagreb: PKZ

Eric (2005), *Strategies for teaching critical thinking*, from Web site: www.ericfacility.net/ericigests/ed385606.html, Преземено на ден 15.8.2010 г.